

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
1. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, 25.03.2024 nr 16-6/23-15842-003	
Käesolevaga anname teada, et TTJA-l puuduvad täiendavad märkused ja ettepanekud esitatud dokumentidele.	KOOSKÕLASTATUD
2. Terviseamet, 04.04.2024 nr 9.3-4/24/7728-6	
Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) raames hinnati mõjusid Natura aladele; kaitstavatele aladele; bioloogilisele mitmekesisusele ja populatsioonidele ning taimedele ja loomadele; pinna- ja põhjaveele; maastikule; tervisele (käsitleti eeskätt müra ja varjutuse esinemist); sotsiaal-majanduslikule keskkonnale; maavaradele, sh ressursside kättesaadavusele; kliimamuutustele ning kultuuripärandile ja jäätmeteket.	KOOSKÕLASTATUD
Koostatud mürahinnangust ilmnes, et lähimad müratundlikud alad paiknevad u 1 km kaugusel kavandatavatest tuulikute. Kavandatud tuulikute paiknemise puhul ei ole oodata tuulepargi rajamisel tööstusmüra öise sihtväärtuse ületamist elamualadel ei alternatiiv IA ega alternatiiv IB korral. Müra suurus ja levik sõltub elektrituuliku margist, elektrituuliku kõrgusest, elektrituulikute arvust, nende paiknemisest ning maastikust – KSH läbiviimisel on leitud erinevate elektrituulikute kohased müra leviku stsenaariumid. Suurima müralevikuga stsenaariumi alusel seatakse planeeringuga müratundliku ehitise keeluala. Keeluala eesmärk on tagada kvaliteetne elukeskkond piirkonda lisanduda võivate elanike jaoks. Projekteerimisel tuleb lähtuvalt projekteeritud elektrituulikute täpsustada müratundliku ehitise keeluala piir. Ehitusloa ja kasutusloa taotluse lisana tuleb loa taotlejal esitada müra arvutusliku hindamise tulemused, mille alusel on omavalitsusel võimalik hinnata uute müratundlike hoonete lubatavust piirkonda. Elektrituulikute valikul eelistada madalama müratasemega mudeleid, mis kasutavad tehnilisi müra vähendamise meetmeid. Kasutada tuleb uusi töökorras elektrituulikuid. Elektrituulikute paigaldamisel, sh nende omavahelise vahekauguse valikul, tuleb jälgida elektrituuliku tootja poolseid tehnilisi nõudeid.	
Varjutuse modelleerimisest ilmnes, et enamikel potentsiaalsete tuulikute lähiala elamualadel on varjutuse soovitatavad tasemed tagatud. Häirivat varjutust (st kliimatingimusi arvestavalt üle 10 h varjutust summaarselt aastas või ilma kliimatingimusi arvestades üle 30 h/a) elamualadel tuleb vältida. Varjutuse vältimiseks on kaks võimalust, millest üks tuleb projekteerimisel tagada: ▪ istutada varjutusest mõjutatud elamualade häiringu vähendamiseks haljastusest varjutuse tõke – tagamaks aastaringset toimimist tuleb kasutada igihaljaid liike nt kuuske. Tõke (tihe puude riba) tuleks varjutuse tõkestamiseks rajada varjutuse poolt mõjutatava elamuala tuulepargi poolse õueala kaitseks. Kuivõrd meedet tuleks rakendada väljaspool tuuleparki huvitatud isikule mittekuuluvatel kinnistutel, võib selle elluviimine olla keerukas ning nõuab koostööd vastava mõjutatava elamuala omanikuga; ▪ või kasutada elektrituulikutel automaatset varjutuse esinemise jälgimissüsteemi, mis võimaldab valgustugevuse andurite ja elektrituuliku automaatse juhtimissüsteemi koostöös häiriva varjutuse esinemise ajaks elektrituuliku töö peatada.	
Lisaks peavad lennuohutusnõuete tagamiseks kõrgehitised olema varustatud lennuohutustuledega, et tagada nende nähtavus öisel ajal ja halva nähtavuse tingimustes. Tavaliselt on tegu punast värvi tuledega, mis põlevad pidevalt. Lennuohutustuled muudavad vaadet pimedal ajal. Tuled võivad olla nähtavad hea nähtavusega tingimustes 30–40 km kaugusele.	

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
Võimalusel tuleks eelistada varjestatud tulesid, kuid arvestades kavandatava tuulepargi väiksust, siis ei ole oodata, et lennuohutustuled põhjustaksid olulist negatiivset mõju.	
Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud esitatud planeeringumaterjalidega ning kooskõlastab kohaliku omavalitsuse tuuleenergeetika eriplaneeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõu. Ühtlasi märgib amet järgnevat: Lisaks tuulikute tekitavale mürale tuleb arvesse võtta ka tuulepargiga seotud seadmeid, näiteks alajaamade trafosid ja muid lisaseadmeid, mille müratase peab vastama keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ nõuetele. Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) on andnud suunise, mille kohaselt müraleevendavaid meetmeid tuleks rakendada, kui tuuleturbiinide müra ületab 45 dBA (ööpäeva 24 h keskmine). Eeldusel, et tuulikupark töötab kuni 24 tundi ööpäevas, soovitab amet uute tuuleparkide arendamisel võtta aluseks kõige rangema normi ehk tööstusmüra öise sihtväärtuse tagamise, mis on elamualadel 40 dBA.	
3. Transpordiamet, 04.04.2024 nr 7.2-2/24/4723-2	
Esitasite Transpordiametile kooskõlastamiseks tuuleenergeetika eriplaneeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu (AB Artes Terrae, töö nr 23127DP3 „Pärnu linna ja Tori valla eriplaneering, detailne lahendus Pärnu linnas“) (edaspidi planeering). Võttes aluseks lennundusseaduse (LennS), ehitusseadustiku (EhS) ja planeerimisseaduse (PlanS) jätame planeeringu kooskõlastamata järgmisel põhjusel. Kavandatavad tuulepargi alad jäävad Pärnu lennuvälja põhjapoolse ootetsooni puhveralasse, mistõttu tuleb tuulikute lennundusalase mõju hindamiseks tellida lennundusseaduse § 35 lg 2 kohane aeronavigatsiooniline ekspertiis. Nimetatud ekspertiisi tegemise pädevus on Eestis Lennuliiklusteeninduse AS-il (charts@eans.ee).	EI KOOSKÕLASTATUD, esitatakse uuesti
Oleme valmis tegema koostööd planeeringu koostajaga ning palume esitada planeering peale korrigeerimist Transpordiametile uuesti kooskõlastamiseks.	
4. Keskkonnaamet, 19.03.2024 nr 8-5/2439/2024-105	
Esitasite kooskõlastamiseks Pärnu linnas Tammuru ja Põlendmaa külade territooriumil (872 ha) ja Tori vallas Kildemaa küla territooriumil (148 ha) koostatud eriplaneeringu detailse lahenduse ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande. Kooskõlastamiseks esitatud detailse lahendusega on ehitusõigus määratud Pärnu linnas Tammuru ja Põlendmaa küldes asuvale maa-alale. Keskkonnaamet jätab eriplaneeringu detailse lahenduse eelnõu kooskõlastamata, tuginedes planeerimisseaduse (PlanS) §-le 116 ja Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määruse nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused“ § 3 punktile 2, kuna see on vastuolus õigusaktidega (vastuolu esineb punktis 1 märgitud õigusaktide osas).	EI KOOSKÕLASTATUD, esitatakse uuesti
Keskkonnaamet ei kooskõlasta ka KSH aruande eelnõu, kuna selles sisalduvad hinnangud ei ole piisavad (vt kirja p 3).	
Selgitame täiendavalt, et Keskkonnaamet ei saa anda kooskõlastust planeeringule, kui KSH aruanne ei ole nõuetele vastavalt koostatud. Vastavalt PlanS § 116 lõikele 3 saab planeeringu vastuvõtmise otsustada vaid juhul, kui KSH aruande tulemused on lisatud planeeringusse. Kui aruanne on puudulikult koostatud, võivad olla KSH-st tulenevad järeldused puudulikud ning aruande	

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
korrigeerimisel võib muutuda ka planeeringulahendus. Seega ei saa anda koostöölastust planeeringule, mis ei pruugi olla veel vastuvõtmiseks valmis.	
Esitame eriplaneeringu detailse lahenduse ja KSH aruande eelnõule järgmised märkused, mille alusel palume eriplaneeringu detailset lahendust ja KSH aruannet täiendada ja parandada ning uuesti koostöölastamiseks esitada: 1. Eriplaneeringu seletuskirja lk 10-13 käsitleb planeeringulahendust mõjutavat avalikku huvi. Seletuskirja kohaselt on tuuleparkide kavandamine Eestis ülekaalukas avalik huvi ning planeeringulahendust mõjutab oluliselt, kuidas käsitleda moodustamisel oleva Kildemaa kassikaku püsielupaiga kaitse-eesmärkide tagamiseks vajaliku puhverala suurust. Planeeringus ning KSH aruandes on toodud erinevaid käsitusi ning on püütud teha kaalutusotsust moodustatava püsielupaiga sihtliigiks oleva liigi võimaliku häiringu ning taastuvenergia tootmise eesmärkide vahel. Kassikakk (Bubo bubo) kuulub I kategooria kaitsealuste liikide hulka¹ ja vastavalt looduskaitseseaduse (edaspidi LKS) § 48 lg-le 1 tagatakse I kaitsekategooria liikide kõikide teadaolevate elupaikade kaitse kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega. Kassikakk on märgitud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ3 loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisa loendis. Seega on tema kaitse liikmesriikidele (sh Eestile) kohustuslik. „Kassikaku (Bubo bubo) kaitse tegevuskava”² alusel on Eesti kassikakupopulatsioon LKS § 3 lg 2 mõistes ebasoodsas seisundis: kassikakk on vähearvukas, langeva arvukusega, hajusalt ja lokaalselt levinud ning halvasti sigiv liik. Kui 2002. aastal hinnati Eesti kassikakupopulatsiooni suuruseks 120–200 paari, siis 2008. aasta hinnangu kohaselt elas Eestis vaid 60–120 paari kassikakke, 2013. aasta arvukushinnangu andmete kohaselt oli liigi arvukus veelgi madalam, 50–90 paari, 2019. aasta hinnangu alusel aga vaid 30–50 paari 3. 2021. aasta riikliku seire tulemustele tuginedes jäi kogu Eesti teadaolevates elupaikades ellu vaid kaks kassikaku poega, aastal 2022 mitte ühtegi. Eesti kassikakuasurkonna soodsa seisundi saavutamise eelduseks on piisavalt suure elupaiga (kõigi teadaolevate kassikaku elupaikade) pikaajalise säilimise tagamine, mis loob eelduse liigi arvukuse püsimeks. Kassikaku soodsa seisundi tagamise esmaseks tingimuseks tuleb seetõttu seada võimalikult paljude kassikaku elupaikade säilitamine erinevat tüüpi kaitsealade või püsielupaikadena. Eeltoodu on ka põhjuseks, miks on algatatud Kildemaa kassikaku püsielupaiga (EELIS kood PLO1001725) moodustamine (vt täpsemalt viide³). Keskkonnaamet ei saa eitada, et taastuvenergeetika arendamine on ülekaaluka avaliku huviga. Kuid leiame, et taastuvenergeetika tootmise vajadusest tuleneva ülekaaluka avaliku huvi eelistamine looduskaitsealuste huvide ees peab olema väga põhjalikult hinnatud ning antud planeeringulahenduses on need põhjendused ja lahendused puudulikud. KSH aruandest (lk 37-43) võib mõista, et KSH raames koostatud eksperthinnang⁴ on kassikaku seisukohalt peetud ebasoodsaks tuulikuid 8-12, KSH aruandes arutletakse ka kahest tuulikust (nr 9, 11) loobumist. Vaatamata KSH aruande peatüki 4.2.2 pikkusele ja põhjalikkusele ei ole siiski jõutud lõpliku hinnanguni ja lahenduseni seoses mõjudega kassikakule ning on tõdetud, et on ebaselge, kas ja kui suures ulatuses tuulepargi rajamine kassikaku elupaika mõjutada võiks. Planeeringulahenduses on siiski toodud kõik 12 tuulikut, hoolimata eeldavast või võimalikust negatiivsest mõjust, mille leevendamiseks ja kompenseerimiseks ei ole meetmeid välja töötatud. Eriplaneeringu seletuskirja lk 12 ja KSH aruande lk 42 on kirjutatud, et kuivõrd tuulikuid kavandatakse maaüksustele, mille suhtes planeeringust huvitatud isikul on kasutusõigus, siis tuulikute positsioonide nihutamine tuulikute arvu vähendamata ei ole täiendavalt võimalik. Ühelt poolt võib küll mõista, et planeeringu realiseeritavuses on maaüksuste kasutusõigused kandvas rollis,	KSH aruannet ja detailplaneeringu seletuskirja täiendati märkusest lähtuvalt. Töötati välja täiendavad leevendavad meetmed kassikaku elupaigale avalduda võivate kaudsete mõjude leevendamiseks. Planeeringu koostamisel kaaluti täiendavalt tuulikute asukohaalternatiivide võimalikkust. Leiti et tuulikute asukohtade osas puuduvad keskkonnakaitsele paremad alternatiivid, mis võimaldaksid samas ajakavas tuulepargi rajamist. Planeeringuliselt oleks võimalik tuulikuid kavandada riigi maale, kuid see mõjutaks nii planeeringu elluviidavuse aega (lisanduksid täiendav maa võõrandamise ajakulu) kui ka võimalikku elluviidavust terviklikult. Selgitame, et kuna riigimaad on võimalik omandada ainult avaliku enampakkumise käigus kõigil huvilistel, siis kahe positsiooni enampakkumisele panemisel esineb võimalus, et potentsiaalse tuulepargi omand killustub niivõrd väikesteks osadeks, et tuulepargi reaalne

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
kuid siiski tuleks selgitada, kas ja kuidas selline kitsendus planeeringulahenduse koostamisel on seotud asukoha eelvaliku otsusega. Eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsus5 ega selle aluseks olev Pärnu linna ja Tori valla eriplaneeringu asukoha eelvalik (AB Artes Terrae OÜ töö nr 21032ÜP3) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne (OÜ Lemma) ei kajasta tingimust, et tuulepargi detailne lahendus saab baseeruda ainult ja üksnes kasutusõigusega maaüksustel. Keskkonnaamet on seisukohal, et tuulepargi asukoha valikuks algatatud kohaliku omavalitsuse eriplaneering on maaomandi ülene ning selle eesmärgiks on leida tegevusele sobivaim asukoht. Keskkonnaamet on seisukohal, et esitatud planeeringulahenduses on teatud tuulikud (minimaalselt tuulikud 9 ja 11, millised on lähemal kui 1 km projekteeritava püsielupaiga piirist ning 2 km pesitsemiseks sobiva ala keskmest) kavandatud kassikaku elupaika ja selle kaitseks moodustatavat püsielupaika kahjustavana. Leiame, et taastuveneergetika ülekaalukat avalikku huvi loodusväärtuste ees saab rakendada juhul kui tegevusele puuduvad alternatiivid. Keskkonnaameti hinnangul ei saa pelgalt planeeringuala maaomandist lähtudes järeldada, et konkreetsetele tuulikupositsioonidele puuduvad asukohaalternatiivid. Juhul kui lisaks maaomandile esinevad muud ümberlükkamatud asjaolud, mis tingivad tuulikute rajamise just konkreetsetesse planeeritud asukohtadesse, tuleb planeeringu seletuskirjas ja KSH-s välja tuua ka võimalikud meetmed kassikaku elupaiga mõjutamise hüvitamiseks (kui leevendavad meetmed puuduvad).	rajamine muutub majanduslikel kaalutlustel kaheldavaks.
2. Märkused eriplaneeringu seletuskirja kohta: 2.1. Lk 12–13. Võimaliku ebasoodsa mõju täielikuks välistamiseks on soovitatud maismaalinnustiku analüüsis loobuda elektrituulikute rajamisest pesitsuseks sobivast alas Võllasoo lõunaosas vähemalt 2,2 km kaugusele, see on tsoon 1 ulatus maismaalinnustiku analüüsi alusel. Nimetatud kaugusesse jääb viis elektrituulikut. Viie planeeritud elektrituuliku rajamisest loobumisel jääks tootmata suurusjärg 115 000 MWh/a taastuveneergetiat, st umbes 25 300 maapiirkonna majapidamise aastase tarbimise jagu või u 37 600 linnapiirkonna majapidamise aastase tarbimise jagu. Arvestades, et planeeritud tuulepark on ülekaaluka avaliku huviga objekt ning sellega ei kaasne kaitsealuse loomaliigi seisundi halvendamine, ei ole õigustatud täiendavalt viie elektrituuliku ärajätmine. Mõõname, et tuulepark on ülekaaluka avaliku huviga taristu, kuid samas ei saa täielikult nõustuda liigikaitse piirangute tõttu tootmata jäänud energia hulga võrdlusega ning toodud eeldusega, et loomaliigi seisund viie tuuliku rajamisel ei halvene. Võrdlus oleks kohane, kui võrdluse alus on mõlemale võrreldavale kohanduv ühine väärtus, nt raha. Kuna seda ei ole võimalik liikide puhul teha (või on see väga keeruline), tuleb lähtuda eeldusest, et liigid ja nende elupaigad on hindamatu väärtusega (need võivad olla taastumatud loodusväärtused). Viide arvutuskäigule (allikas: Energiatalgud) ei ole kontrollitav. Seega ei ole tegu asjakohase viitega, mis tuleb eemaldada või kui allika sisuga on siiski võimalik tutvuda, palume viidet täpsustada (viide peab juhatama arvutuskäiguni, mitte lihtsalt kodulehele, kust õige teabe leidmine on keeruline).	Selgitame, et KSH aruandes töötati välja täiendavad keskkonnameetmed kassikaku elupaigale potentsiaalselt avalduvate mõjude leevendamiseks ning neid võeti arvesse planeeringu koostamisel. Meetmed on planeeringu seletuskirja sisse viidud. Viidet arvutuskäigule korrigeeriti.
2.2. Lk 24–25. Ehitusjärgne seire linnustiku osas. Ühe võimalusena pakutakse välja põllukultuuridega manipuleerimist, et ränd- või röövlindudele ala atraktiivsust vähendada. Oleme seisukohal, et teoreetiliselt on meede kasutatav, kuid praktikas harva, sest reeglina ei ole elupaikade kvaliteedi halvendamine (see ju eesmärk hetkel on, sest muidu linnud ala vältima ei hakka) lahendus, sest on vastuolus looduskaitse põhimõttega olukorda parandada. Mõistlikum on keskenduda piirkonna teistel aladel olude parandamisele, et need lindudele atraktiivsemaks muutuks.	Vastav sõnastus korrigeeriti vastavalt märkusele.

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omaavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
2.3. Lk 25. Ehitusjärgne seire nahkhiirte osas. Järeelseire peab koosnema kahest osast – akustilisest monitooringust ning hinnangust hukkund loomade arvule. Palume täpsustada – hinnangu saab anda arvukusele, arvu saab loendada.	Vastav sõnastus korrigeeriti vastavalt märkusele.
3. Märkused KSH aruande eelnõu kohta: 3.1. Lk 32. Mõju hindamisel Kildema metsise püsielupaigale on järeltatud, et avaldub väheoluline negatiivne mõju, kuid mõju kirjeldusest negatiivse mõju allikad ja avaldumisteed ei selgu. Lisaks juhime tähelepanu, et Pärnumaa metsise elupaikade piire täpsustati jaanuaris 2024 (uued piirid on kantud EELIS-sse). Uued elupaikade piirid on tuulealale lähemal kui varem (lähim tuulik jääb elupaiga piirist u 750 m kaugusele), mis tähendab, et võimalik mõju metsisele võib olla suurem hetkel käsitletust.	Vastavalt märkusele täiendati Kildema metsise püsielupaika käsitlevat hinnangut. Metsise elupaiga piiride täpsustamine EELIS-is kontrolliti üle kuid ei leitud, et juba varasemalt registrisse kantud ja KSH aruandes kajastatud elupaiga kaardiandmete täpsustamine muudaks esitatud hinnanguid.
3.2. Lk 35. Viidatud on must-toonekure kaitse tegevuskavale tuues välja, et 10 aasta jooksul asustamata pesapaigad ei ole kestlikud (kunagised elanikud on tõenäoliselt surnud) ja nende puhul on vajalik pesitsusbiotoobi kaitsmine. Palume korrigeerida, sest tegevuskavas ei ole sellist sõnastust. Ka kümme või enam aastat asustamata pesa võib olla kestlik, kui tagada elupaiga (pesitsemiseks sobiva puistu) säilimine. Kestlikuks ei saa pidada elupaika juhul, kui selle omadused on mingil põhjusel (nt ulatusliku tormimurru tagajärjel) muutunud must-toonekurele sobimatuks.	Märkuse alusel korrigeeriti KSH aruande vastava hinnangu sõnastust.
3.3. Lk 37. Sõnastused kassikaku vaatlused üle 2 km alalt, 2,6 km suuruselt alalt on ebaselged. Palume täpsustada, kas mõeldud on pindala, raadiust vms.	Vastav sõnastus korrigeeriti vastavalt märkusele.
3.4. Lk 41. Välja on toodud, et teadaolevalt tekkis kassikaku elupaik Mäli tuulepargi vahetusse naabrusesse pärast tuulepargi rajamist. Kuna Mäli tuulepargi planeerimise (tuulepargi detailplaneering kehtestati 2008. aastal) ja rajamise (tuulepark rajati 2013. aastal) vahele jäi märkimisväärne aeg, on samaväärne tõenäosus, et liik pesitses antud kohas juba varem, kuid elupaik registreeriti alles pärast tuulepargi tööle hakkamist. Seega ei saa üheselt ja veendunult järeltada, et kassikakk asustas selle elupaiga pärast tuulepargi valmimist.	Märkuse alusel täiendati KSH aruande viidatud osa sõnastust.
3.5. Lk 42. Seoses kassikakuga on märgitud teiste riikide praktikas kasutusel olevat 1 km puhvrit. Tuleb märkida, et näiteks Rootsis on praktikaks rakendada kassikaku pesast mõõdetavat 2 km puhvrit.	Märkuse alusel täiendati KSH aruande viidatud osa sõnastust.
3.6. Lk 47. Meetmena on toodud välja, et juhul kui mingil põhjusel ei ole võimalik ehitustegevust kaitsealuse taimeliigi kasvukohas vältida, siis tuleb teostada taimede ümberasustamine lähtudes Vabariigi Valitsuse 15.07.2004. a määruse nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“ nõuetest. Tuginedes Riigikohtu otsusele asjas 3-20-1329, tuleb välja tuua, kas antud taimeliikide puhul on ümberasustamine põhimõtteliselt võimalik (nt lähtudes liigi bioloogiast).	Märkuse alusel täiendati KSH aruande viidatud osa sõnastust.
3.7. Lk 51. Mainitud on kahte laanepüü elupaika, mõlemad sama EELIS-e koodiga (KLO9110373), kuid liigi esinemise andmed on erinevad. Ilmselt on ühe laanepüü elupaigana silmas peetud elupaika KLO9110382, sest selle kirjeldus vastab tekstis esitatule. Palume kontrollida ja parandada.	Märkuse alusel korrigeeriti KSH aruande viidatud osa sõnastust.

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
3.8. Lk 59. Täielikult ei saa nõustuda KSH aruandes antud hinnangutega, mis on seotud Kõrsa niidurüdi püsielupaiga ja selle piires paikneva Kõrsa metsisemänguga. Aruandes on viidatud, et Kõrsa metsisemäng on tugevalt kuivenduse poolt mõjutatud ning käesolevaks ajaks on mängust metsised kadunud. See hinnang vastab tõele, kuid tuleb märkida, et vastavalt Keskkonnaministri määruse „Keskkonnaministri 12. mai 2016. a määruse nr 13 „Elbu niidurüdi püsielupaiga moodustamine ja kaitse-eeskiri” muutmine” eelnõu (antud määrusega võeti kaitse alla ka Kõrsa niidurüdi püsielupaik) seletuskirjale on niidurüdi püsielupaiga kaitse alla võtmisel arvestatud ka teiste püsielupaiga piires elavate kaitsealuste liikide elupaikade kaitsega. Seletuskirja kohaselt tagab kaitsekord ka näiteks sooäärses metsas elutseva metsise elupaiga kaitse, kuna sihtkaitsevööndis on keelatud raie, lisaks võimaldab kaitsekord loodusliku veerežiimi taastamist. Juba Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu asukoha eelvaliku protsessis juhtis Keskkonnaamet tähelepanu, et Kõrsa raba ning toona kavandamisfaasis olnud püsielupaiga linnustikuline väärtus on laiem kui olemine vaid niidurüdi elupaigaks⁸. Lisaks tuleb arvestada, et häiringute suurenemisega Kõrsa elupaigas võivad avalduda kaudsed mõjud Seljametsa mänguga seotud elupaigas (väheneb sidusus ülejäänud asurkonnaga). Siinkohal märgime, et ka eriplaneeringu asukoha eelvaliku keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne nägi ette teises etapis, et metsise puhul tuleb hinnata tuulepargi mõju elupaikade omavahelisele sidususele ja Soomaa tuumala sidususele tervikuna. Seega on Keskkonnaameti hinnangul põhjendatud tuuliku pos 5 nihutamine metsise elupaigast eemale. Kui see ei ole mingisugustel põhjustel realiseeritav, tuleb liigiekspertiga koostöös kaaluda hüvitusmeetmena metsise elupaigas loodusliku veerežiimi taastamist ning hinnata selle kasutegurit ja tulemuslikkust, kui tuulik pos 5 jääb samasse asukohta.	KSH aruannet täiendati. Esitati täiendav keskkonnameetme soovitus Kõrsa metsisemängu osas. KSH aruandest lähtuvalt korrigeeriti planeeringulahendust nihutades tuuliku positsioon 5 kagu suunas. Lisaks viidi seletuskirja sisse tingimus, et ehitusaegse vee ärajuhtimise ja maaparandussüsteeme puudutav projekt tuleb koostada vastavat pädevust ja kogemust omava projekteerija poolt. Tuulepargi ala maaparandussüsteemide rekonstrueerimisel tuleb ehitusprojektide koostamisel tagada, et kuivendussüsteemi kuivendav mõju ei suureneks Kõrsa raba suunas.
3.9. Seoses Kõrsa niidurüdi püsielupaigaga tuleb märkida, et selle piires kehtib keskkonnaministri 12.05.2016 määrusega nr 13 „Niidurüdi püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ https://www.riigiteataja.ee/akt/120012023002 kehtestatud sihtkaitsevööndi kaitsekord, kaitse-eeskirja kohaselt ei ole püsielupaigas lubatud ka maaparandussüsteemide hoiutööd ega üldreeglina ehitiste püstitamine. Seega leiame, et tuulepargi sisest maakaabelliini ei ole võimalik rajada püsielupaika. Püsielupaigaga külgneva tee ümberehitamisel tuleb arvestada püsielupaiga veerežiimiga.	Täpsustus lisatud KSH aruandesse. Planeeringus ühtegi maakaablit püsielupaiga alale ei kavandata.
3.10. Lindude peibutamise meetodikat palume võimalusel täiendada ja täpsustada, mis seadmeid peibutamisel kasutati (mudeli nimetus); kui on teada peibutushälte esitamise valjus (dB), siis lisada ka see.	KSH aruandes täpsustati peibutamisel kasutatud seadme andmeid. Peibutushälte esitamise valjust peibutamise käigus ei fikseeritud.
3.11. Lk 53 ja 62. Joonis 8 ja 11. Planeeringuala põhjaosa erineb oluliselt teistel joonistel esitatust. See võib tekitada segadust, palume joonised ühtlustada või lisada jooniste allkirja selgitus, miks ala piiritlemine erineb.	Viidatud jooniseid korrigeeriti.
3.12. Lk 60. Sisuliselt on Eesti loodusmaastikes võimatu leida piirkonda, kus puuduks negatiivne mõju meie looduslikele liikidele. Tegu on hinnanguga, mis väljub uuringu andmete üldistusvõime piirest, mistõttu ei ole see asjakohane (isegi, kui see on sisuliselt	Lause eemaldati.

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
õige). Kui see on uurijate isiklik arvamus, siis tuleb see ka selliselt sõnastada, nt autorid on seisukohal, et ... Praegusel kujul palume lause kustutada.	
3.13. Lk 61. Kiiduväärne, et nahkhiirte uuringu metoodikas on kirjas ka kasutatud seadmete nimed, mis võimaldab vajadusel hilisemat andmete usaldusväärsust kontrollida.	Teadmiseks võetud.
3.14. Lk 62–63, tabel 14. Nahkhiirte liikide osakaalude summa on 99,9%, mistõttu oleks soovituslik tabeli pealkirja (või veeru päis) tähistada ligikaudse osakaaluga.	Viidatud veeru päist täpsustati.
3.15. Lk 81. Aruandes on järeldatud, et tuulepargi rajamine ei vähenda rohevõrgustiku tugialal looduslike alade osakaalu alla 90 %. Palume lisada antud väite aluseks olevad kaalutlused ja arvutuskäigud (arvestades ka Riigikohtu 28.09.2023 otsuses 3-21-979 rohevõrgustiku planeerimisele ja selle kaitsele suunatud seisukohtadega). Seda eriti arvestades lk 88 toodud arutluskäiku, kus antud tugiala osaks on peetud ka Mustraba ja Soomaa rahvusparki.	Viidatud osa KSH aruandes täiendati. Rohevõrgustiku looduslike alade säilimise hinnang oli esitatud juba KSH I etapi aruandes, kuid see taasesitati parema arusaadavuse huvides ka detailse lahenduse KSH aruandes.
3.16. Lk 81. Rohevõrgustiku metoodikas on vaja täpsustada uuringus kasutatud rajakaamerate spetsifikatsioon (mudel ja muud vajalikud näitajad, nt kui kaua üks kaamera andmeid kogus), mis võimaldavad vajadusel hiljem kogutud andmete võrdlemist.	KSH aruande ptk 4.3.4.1 täiendati lisades rajakaamerate andmed, nende asukohad ja salvestuskuupäevade info.
3.17. Lk 83. Joonise 25 allkiri on jäänud joonisest eraldi, ilus oleks joonis ja selle allkiri samal lehel hoida.	Teadmiseks võetud.
3.18. Lk 89. Joonisel 27 on must nool, mis ei kajastu joonise legendis ega allkirjas. Palume lisada selgitus.	Musta noole selgitus lisatud joonise allkirja.
3.19. Lk 156. Järelseirete metoodika soovitage koostöölastada eelnevalt Keskkonnaametiga, sest aja jooksul võivad teadmised muutuda või täpsustuda.	Järelseire metoodika eelneva koostöölastamise nõudega täiendati KSH aruande seire peatükki.
Keskkonnaamet on avatud aruteludeks huvitatud isikutega, kohaliku omavalitsuse ja planeeringu konsultantidega leidmaks planeeringulahendust, mis tagab nii taastuvenergeetika arendamise vajadused kui arvestab elurikkuse säilitamise vajadustega.	
5. Lääneranna Vallavalitsus, 08.04.2024 nr 2024/8-1/329-2	
Anname teada, et Pärnu linnas Tammuru ja Põlendmaa külade territooriumil paikneva tuuleenergeetika eriplaneeringu eelvaliku ala detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu osas ettepanekuid ega arvamusi ei ole.	KOOSKÖLASTATUD
6. Päästeamet, 09.04.2024 nr 7.2-3.4/1604-2	
Päästeseaduse § 5 lg 1 p 7 alusel annab Päästeameti Lääne päästikeskus koostöölastuse AB Artes Terrae OÜ poolt koostatud töö nr 23127DP3 Pärnu maakond, Pärnu linna ja Tori valla eriplaneeringu, Pärnu linnas detailse lahenduse eelnõu tuleohutuse osale.	KOOSKÖLASTATUD

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
Päästeameti Lääne päästkeskuse koostöölastamine on sisult menetlustoiming. Üldjuhul saab haldusmenetluse toiminguid vaidlustada koos haldusaktiga (sisulise otsusega) - antud juhul on vaide või kaebuse esitamine võimalik pärast Pärnu Linnavalitsuse otsust.	
7. Kaitseministeerium, 13.04.2024	
Olete esitanud Kaitseministeeriumile koostöölastamiseks 18.03.2024 kirja nr 8-5/2439-105. Kaitseministeerium palub pikendada kirjale vastamise tähtaega kuni 26.04.2024. Kui ministeerium 26.04.24 seisukohta ei esita, palume lugeda Kohaliku omavalitsuse tuuleenergeetika eriplaneeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu Kaitseministeeriumi poolt koostöölastatuks.	KOOSTÖÖLASTATUD, KUNA HILISEMAT KIRJA EI ESITATUD
8. SW Metsatuul, 17.04.2024	
SW Metsatuul OÜ EP koostamisest huvitatud isikuna toob välja järgneva. 1. Seoses (i) EP seletuskirja peatükiga 3.2 „Kruunkideks jaotamine“; (ii) tuulepargi kruunkimise joonisega; ning (iii) positsioonide põhijoonistega, soovime märkida: a. planeerimiseseaduse kohaselt peab planeeringulahendus olema tulevikus elluviidav. Vastavalt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (varasemalt Rahandusministeeriumi) seisukohale peab kruunk ulatuma kogu tuuliku projektsioonile horisontaaltasapinnal. Seetõttu on tuulepargi kruunkimise joonisel kruunkid näidatud tuuliku labade ulatuses osaliselt ka riigimaale. Riigimaa valitsemiseks volitatud asutused on andnud tagasiside, et EP-s ei ole mõistlik toodud kruunkide osas uusi maaüksuseid moodustada, sest selliste kruunkide müümine või kasutusse andmine eeldaks riigivaraeseaduse järgi avalikku enampakkumist. Riigimaa tuuliku labade ulatamine on võimalik lahendada servituudi seadmisega. Sellest tulenevalt palume nii EP joonistel kui ka EP seletuskirjas kruunkideks jaotamise peatükis selgelt välja tuua, et EP-s moodustatud kruunkidest ei pea EP elluviimisel ehitusõiguse realiseerimiseks moodustama eraldi katastriüksuseid, samuti katastripiire muutma või muid maakorralduslike toiminguid tegema. Seletuskirja peatüki 3.2 viimase lõigu sõnastust võib seega täiendada vastavalt: „Ümberkruunkimine toimub maakorralduseaduse alusel, täpne ümberkruunkimisvajadus otsustada edasisel projekteerimisel. Võimalus on ka elektrituuliku labade horisontaalprojektsiooni (vastava hoonestusala ulatus) ulatuses maapinnal seada servituut. Sellisel juhul ei ole vajalik kruunkidel Pos 4b, Pos 5a, Pos 6a, Pos 7a, Pos 7b, Pos 7c, Pos 9a ja Pos 11a maakorralduseadusest lähtudes moodustada eraldiseisvat kruunkit põhikruunkiga liitmiseks“.	Edasisel planeeringu koostamisel võtame arvamust arvesse.
b. Palume pos 12, pos 7/8, pos 7c, pos 2, pos 3 ja pos 6 osas muuta joonistel toodud kruunkide piire – moodustada kruunkid hoonestusalade vahetus ümbruses, et vajadusel oleks võimalus hilisemas etapis olemasolevat maaüksust jagada vastavalt moodustatud kruunkide piiridele.	
c. Palume kruunkimise joonisel ja positsioonide põhijoonisel riigimaal asuv pos 7b kruunkide piir liigutada hoonestusala piiriga samasse kaugusesse, sarnaselt pos-ga 7c.	
d. Palume kruunkimise joonisele ja positsioonide põhijoonistele lisada ka võimalik servituudiala juhul kui tuuliku labad ulatuvad riigimaaale.	

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
e. Palume ehitusõiguste tabelid muuta jooniste juures arusaadavamaks – praegusel juhul võib jääda mulje, et näitena positsioonidele 7, 7a, 7b ja 7c võib rajada kokku 4 tuulikut.	
2. EP seletuskirja peatüki 3.6 „Servituutide ja sundvalduse vajaduse märkimine“ osas soovime märkida: a. Palume selgelt välja tuua, et peatükis välja toodud servituudid võivad ka muutuda ja servituute võib lisanduda, st seletuskirjas kirjeldatu pole ainus võimalik lahendus.	
b. Palume lisada „Tabel 1. Võimaliku juurdepääsuservituudi vajadusega maaüksused.“ järgmised maaüksused: Laimetsa 56801:005:0273 (Põlendmaa küla), Vana-Kubja 56801:006:0142 (Põlendmaa küla), Savioja 56801:006:0128 (Põlendmaa küla), Altveski 56801:005:0274 (Põlendmaa küla), Keerukuju 62401:001:2582 (Põlendmaa küla), Heinametsa 62401:001:2581 (Põlendmaa küla), Pööraja 62401:001:2584 (Põlendmaa küla), Kopli 62401:001:2583 (Põlendmaa küla), Koplimetsa 56801:006:0159 (Põlendmaa küla), Pööra 56801:006:0159 (Põlendmaa küla), Penjami 56801:006:0107 (Põlendmaa küla) ja Põllu 80803:001:0045 (Kildemaa küla), Kargsoo 56801:006:0091 (Põlendmaa küla).	
c. Palume lisada „Tabel 2. Tuulepargi siseste võimalike kaabelühenduste servituudi vajadusega maaüksused.“ järgmised maaüksused: Laimetsa 56801:005:0273 (Põlendmaa küla), Vana-Kubja 56801:006:0142 (Põlendmaa küla), Savioja 56801:006:0128 (Põlendmaa küla), Altveski 56801:005:0274 (Põlendmaa Keerukuju 62401:001:2582 (Põlendmaa küla), Heinametsa 62401:001:2581 (Põlendmaa küla), Pööraja 62401:001:2584 (Põlendmaa küla), Kopli 62401:001:2583 (Põlendmaa küla), Koplimetsa 56801:006:0159 (Põlendmaa küla), Pööra 56801:006:0159 (Põlendmaa küla) ja Penjami 56801:006:0107 (Põlendmaa küla).	
d. Palume lisada peatükki 3.6 järgnev sõnastus: „Eriplaneeringu detailse osa põhijoonisel esitatud kruntide Pos 4b, Pos 5a, Pos 6a, Pos 7a, Pos 7b, Pos 7c, Pos 9a ja Pos 11a hoonestusaladel on vajalik tuuliku labade horisontaalprojektsiooni ulatuses seada servituut kui otsustatakse eraldi katastriüksust mitte moodustada“. Asjakohane on lisada ka nende servituutide kohta eraldi tabel sarnaselt tabeliga 1 ja 2. Põhjus on selgitatud käesoleva kirja punktis 1a.	
9. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, 17.04.2024	
Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 651 lõikest 1 kuuluvad Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumivalitsemisalas mitmed valdkonnad, sh maakasutuspoliitika, ruumilise planeerimise korraldamine, keson kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlusse kaasatud ning annavad oma valdkonnast lähtuvalt arvamuse/koostöölastuse planeeringule. Seoses täiendava menetlusaja vajadusega pikendame haldusmenetluse seaduse § 41 alusel vastamisetähtaega kuni 02.05.2024. Antud kiri on esitatud maakasutuspoliiti ka, sh riigivara valitseja seisukohast lähtuvalt ja ei omapuutumust ruumilise planeerimise korraldamise valdkonnaga.	PIKENDAMINE KUNI 02.05.2024
10. Riigimetsa Majandamise Keskus,	
Olete esitanud Riigimetsa Majandamise Keskusele kirja nr 8-5/2439-105. Palume kirjale vastamise tähtaega pikendada kuni 02.05.2024, et saaksime vajalikud detailid täpsemalt läbi analüüsida.	PIKENDAMINE KUNI 02.05.2024, VT NR 15
11. Põllumajandus- ja Toiduamet, 18.04.2024 nr 6.2-2/16909	
Eriplaneeringu detailse lahendusega määratakse: kruntideks jaotamine; krundi ehitusõigus; detailplaneeringu kohustuslike hoonete ja rajatiste toimimiseks vajalike ehitiste, sealhulgas tehnovõrkude ja -rajatiste ning avalikule tee juurdepääsuteede võimalik	KOOSTÖÖLASTATUD

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
asukoht; liikluskorralduse põhimõtted; müra-, vibratsiooni-, saasteriski- ja insolatsioonitingimusi ning muid keskkonnatingimusi tagavad nõuded; servituutide seadmise vajadus. Kavandatud tuulepark jääb Raudemetsa (TP-654) (maaparandussüsteemi/ehitise kood 6114760030250/001) ja Kõrsa MK (6114760030250/005; 6114780020010/001) maaparandusehitiste maa-alale.	
Planeeringu kohaselt peab pärast tuulepargi valmimist säilima kraavivõrgu pidevus, tuulepargiga seonduv ehitatav kuivendussüsteem tuleb integreerida olemasolevasse süsteemi nii, et ei tekiks veepaisutust või veekogunemist soodustavaid äravooluta alasid. Maaparandussüsteemi alale planeeritud elektrituulikute ja neid teenindava taristu ehitusprojektid tuleb kooskõlastada Põllumajandus- ja Toiduametiga.	
Keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus on hinnatud kavandatava tegevuse mõju pinna- ja põhjaveele sh ehitus- ja eksploatatsiooniaegset mõju maaparandussüsteemidele. Antud on mõju leevendamise meetmed ja soovitused ning tehtud ehitusaegse ja -järgse seire ettepanek. Põllumajandus- ja Toiduamet kooskõlastab Pärnu linna ja Tori valla eriplaneeringu detailse lahenduse ja Pärnu linna ja Tori valla ehk nn Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu detailse lahenduse asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.	
12. Saarde Vallavalitsus, 19.04.2024 nr 7-7/407-1	
Saarde Vallavalitsus tutvus eriplaneeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandega ja leidis, et planeeringuga kavandatav ei mõjuta negatiivselt Saarde valda. Saarde Vallavalitsusel ei ole täiendavaid ettepanekuid ja arvamusi esitatud eelnõule.	KOOSKÕLASTATUD
13. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, 17.04.2024 nr 14-3/3285-2	
Seletuskirja peatükis 3.1 „Planeeringulahendust mõjutav avalik huvi“ on toodud, et kuivõrd elektrituulikuid kavandatakse maaüksustele, mille suhtes planeeringust huvitatud isikul on kasutusõigus, siis elektrituulikute positsioonide täiendav nihutamine elektrituulikute arvu vähendamata ei ole võimalik. Juhime teie tähelepanu, et eriplaneering on algatatud tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks, suhteliselt suurel maa-alal. PlanS § 3 lõike 1 kohaselt on planeering planeeringuala kohta koostatav terviklik ruumilahendus. PlanS sätestatud põhimõtte kohaselt ei saa planeeringulahendust tingimuslikult mõjutada eelnevad maakasutuse kokkulepped. Planeering koostataksegi, et leida parim ja sobivaim asukoht erinevaid huvisid arvesse võttes. Seega leiame, et eelnev maakasutuse kokkulepe võib olla üks argumentidest tuulikule konkreetse asukoha leidmiseks kuid see ei saa olla tingimus. Kui asjaomased asutused kooskõlastamiste ja arvamuste esitamise käigus, laiem avalikkus avalikustamise käigus leiavad, et vajalik on teatavatel põhjustel tuulikute asukohti muuta/nihutada, siis palume selleks leida võimalus nii, et tuulikute arvu tuulepargis vähendada ei peaks.	
Planeeringu seletuskirja peatüki 3.1 „Planeeringulahendust mõjutav avalik huvi“ kohaselt on tuulikud kavandatud 1 km kaugusele kassikaku pesitsemiseks sobivast alast, kuid ei ole rakendatud maismaalinnustiku analüüsi ja liigi kaitse tegevuskava soovitatud suuremat puhvrit. Selgituste kohaselt võimaldab selline lahendus vältida võimalikku olulist ebasoodsat mõju kavandatavale kassikaku püsielupaiga kaitse-ees-märkidele ning tagada samal ajal suurem taastuvenergia tootmisvõimsus. Samas on selgitatud, et	Kassikaku püsielupaika puudutavaid hinnanguid on täpsustatud KSH aruandes. KSH aruandes on keskkonnameetmeid

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
 Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
kuigi tuulepargi kavandamisel loobuti kolme tuuliku planeerimisest asukohtades, kus kassikaku võimalik sobilik pesitsuskoht jääb lähemale kui 1 km ning kavandatud tuulikute kaugusel puudub tuulepargi rajamisel otsene mõju kassikaku kavandatavale püsielupaigale, on ebaselge kas ja kui suures ulatuses tuulepargi rajamine kassikaku elupaika mõjutada võiks ning võimalikku ebasoodsat mõju ei saa täielikult välistada. Lisaks on selgitatud, et võimaliku ebasoodsa mõju täielikuks välistamiseks on soovitatud maismaalinnustiku analüüsis loobuda elektrituulikute rajamisest pesitsuseks sobivast alast Võllasoo lõunaosas vähemalt 2,2 km kaugusele, kuhu jääb viis elektrituulikut. Kokkuvõttes on leitud, et kuna planeeritud tuulepark on ülekaaluka avaliku huviga objekt ning sellega ei kaasne kaitsealuse loomaliigi seisundi halvendamine, ei ole õigustatud täiendavate elektrituulikute ära jätmine. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi hinnangul on esitatud väited vastuolulised, kuivõrd ühelt poolt väidetakse, et võimaliku ebasoodsa mõju esinemist ei saa täielikult välistada juhul kui ei loobuta täiendavate tuulikute kavandamisest, kuid sellest hoolimata ei kaasne kaitsealuse loomaliigi seisundi halvendamist. Kuna planeering peab kehtestamise hetkel olema teadaoleva info põhjal elluviidav, palume eelnevalt viidatud sõnastust planeeringu seletuskirja peatükis 3.1 korrigeerida selliselt, et oleks üheselt arusaadav, kas kavandatud planeeringulahendusega võib kaasneda kaitsealuse kassikaku seisundi halvendamine viisil, mis võiks mõjutada planeeringu elluviidavust.	planeeringu seletuskirjas täiendatud. Selgitame, et antud juhul ei saa välistada kaudset mõju kassikaku elupaigale. Seoses liigi pesitsuse puudumisega antud alal, mis ei võimalda täiendavaid uuringuid liiki elupaigakasutuse kohta läbi viia, ning teadusuuringute vähesusega Eesti maastikuga sarnastes tingimustes esineb võimalus, et kaudne mõju elupaigale võib esineda. KSH käigus on väljapakutud täiendavad leevendavad meetmed mõjude minimeerimiseks. Meetmeid on planeeringus arvestatud.
Seletuskirja peatüki 3.3 „Krundi ehitusõiguse määramine“ kohaselt määratakse krundi ehitusõigusega suurim lubatud hoonete ning elektrituulikute ehitisealune pind. Juhime tähelepanu, et PlanS § 126 lõike 4 punkt 3 kohaselt määratakse ehitusõigusega planeeringus hoonete või olulise avaliku huviga rajatiste ehitisealune pind. Selguse ja üheselt mõistetavuse huvides palume kasutada planeeringus PlanS kohaseid mõisteid.	Seletuskirjas esitatakse järgnevalt krundi suurim lubatud elektrituulikute (PlanSi kohane olulise avaliku huviga rajatis) arv. Jooniste tabelites, kus on teksti pikkus kriitilise väärusena jääma laiemale avalikkusele parema mõistetavuse huvides ikkagi väljendi elektrituulik juurde
Seletuskirja peatüki 3.5.1 „Elektri- ja sideliinid“ kohaselt ei kehtestata tuuleparki põhivõrguga ühendavate kaabelliinide ehitamise tingimusi. Seletuskirja peatükis 3.5.1.2 „Tuuleparki põhivõrguga ühendavad kaabelliinid“ lõpus on toodud välja loetelu, milliseid asukohti tuleb liini jaoks põhivõrguga ühendamise kavandamisel vältida. Palume täpsustada, kas nimetatud asukohtade näol on tegemist tingimustega kaabelliinide ehitamiseks. Seletuskirja peatükis 3.5.1.2 „Tuuleparki põhivõrguga ühendavad kaabelliinid“ on toodud viide Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi 15.01.2024 kirjale nr 14- 3/3892-1 (edaspidi 15.01.2024 kiri). Märkime, et kirjas on selgitatud, et juhul kui kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailse lahendusega kavandatakse põhivõrguga ühendamist maakaabelliiniga ning selle rajamisekeks väljastatakse hiljem projekteerimistingimused, oleks planeeringu detailse lahenduse seletuskirjas vajalik siiski	Ptk 3.5.1.2 on kirjeldatud võimalikke alternatiive, on määratud Põhimaantee nr 4 ja Pärnu jõe ehituskeeluvööndis käitumise tingimused ning toodud välja, mida vältida asukohana – leiame, et esitatud maht on piisav,

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
täpsustada arvestamist vajavad kitsendused ja projekteerimise põhimõtted. Samuti on oluline selgitada ühenduse kavandamise võimalusi ja teisi lahendust mõjutavaid ning arvestamist vajavaid asjaolusid, millega projekteerimistingimuste väljastamisel tuleb arvestada. Lähtudes esitatud kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu seletuskirjas, sh peatükkides 3.5.1 ja 3.5.1.2 toodust, ei ole meie hinnangul nimetatud asjaolusid planeeringulahenduse seletuskirjas piisava põhjalikkusega käsitletud, mistõttu palume materjale selles osas täiendada.	praeguses staadiumis, ei ole rohkem võimalik määrata
Samuti oleme 15.01.2024 kirjas selgitanud, et juhul kui kõige otstarbekamaks osutub ühenduse kavandamine maakaabelliiniga naaberomavalitsuse territooriumile, on vajalik kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailse lahenduse seletuskirjas tuua välja ka asjakohased põhjendused, miks on optimaalne kavandada põhivõrguga ühendust teise omavalitsuse territooriumile. Antud juhul nähakse ühe võimaliku tuulepargi põhivõrguga ühenduse alajaamana ette ka Sopi alajaama, mis paikneb teise kohaliku omavalitsuse (Põhja-Pärnumaa vald) territooriumil, kuid seletuskirjas asjakohased põhjendused puuduvad. 15.01.2024 kirjas on toodud, et kui põhivõrguga liitumist nähakse ette ka teise omavalitsuse territooriumil paiknevasse alajaama, tuleks põhivõrguga ühendamise võimalusi kajastada planeeringu elluviimise kavas ja anda planeeringu elluviimise tingimused planeeringu mõjuala kohta, sest planeeringuga saab kavandada ehitisi ja maakasutust vaid planeeringualale. Koostöös naaberomavalitsusega saab kavandada planeeringu elluviimiseks vajalikke tegevusi, sh leppida kokku maakaabli rajamiseks vajalike projekteerimistingimuste väljastamises tulevikus vms. Oluline on silmas pidada, et planeering peab olema tulevikus elluviidav ja selle tagamiseks tuleb vajalikke tegevusi käsitleda juba planeeringu koostamise käigus, nähes selleks ette vajalikke tingimusi või sõlmides kokkuleppeid. Esitatud planeeringu materjalidest ei selgu, et Põhja-Pärnumaa Vallavalitsusega oleks tehtud koostööd tagamaks, et juhul kui projekteerimise faasis osutub mõistlikuks tuulepargi ühendamine põhivõrguga Sopi alajaama, on see ka võimalik. Samuti puudub esitatud materjalidest ka planeeringu elluviimise tegevuskava.	Planeeringus loobuti kajastamast võimalikku ühendust Sopi alajaama.
Seletuskirja peatükis 3.9.3 „Nahkhiired“ on selgitatud, et pos 1 ja pos 4a krunditel esineb suure tõenäosusega nahkhiirte kõrgem hukkumiskriis, kuid seda on reaalset võimalik hinnata peale tuulikute valmist. Lisatud on, et juhul kui järeelseire alusel esineb olulisel määral nahkhiirte hukkumist, annab seda vältida tuuliku labade liikumise peatamisega suurte nahkhiirte hukkumiskriisiga perioodidel kui öine tunni keskmine tuulekiirus on alla 5 m/s ja puuduvad sademed. Kuivõrd nimetatud leevendusmeetme rakendamine sõltub nahkhiirte hukkumise määra („olulisel määral“), palume selgitada, mida peetakse nahkhiirte hukkumise olulise määra lävendväärtuseks.	Antud seiretingimust täpsustati KSH aruandes ja planeeringu seletuskirjas.
Seletuskirja peatükis 3.9.4 „Rohevõrgustik“ on välja toodud, et kuigi tuulepark on kavandatud rohevõrgustiku tugialale, ei ole tuulikute asukohtade puhul tegemist suurulukite toitumistuumalaga ning seetõttu on tuulikute mõjud ulukite rändeteedele eeldatavalt vähetähtsad. Samas tuuakse peatüki viimase lausena välja, et Pärnu linna uue üldplaneeringu koostamisel on asjakohane rohevõrgustiku koridoride asukohtade täpsustamine ning laiendamine, tagamaks rohevõrgustiku sidususe säilimist. Antud soovitus indikeerib justkui planeeringu realiseerimisega võiks kaasneda rohevõrgustiku sidususe häirimist. Palume seletuskirjas täpsustada, kas tuulikute rajamisega võib kaasneda ebasoodsaid mõjusid rohevõrgustikule, sh selle sidususe häirimist.	Selgitame, et hinnangud rohevõrgustikule avaldatava mõju suunale ja tugevusele on esitatud KSH aruandes. Hinnatud on, et rohevõrgustikule avaldatakse tuulepargi rajamisel väheolulist

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
 Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
	negatiivset mõju. Ebasoodsa mõju täiendavaks vähendamiseks on antud meetmete suunised, mida on planeeringu seletuskirjas ka kajastatud.
Seletuskirja peatükis 3.9.10 „Side“ on selgitatud, et sidehäiringu tekkimisel on võimalik mõju vähendada tugevdades piirkonna sidemastide võrgustikku. Samas puudub igasugune selgitus, kuidas tuvastatakse sidemastide häiringuid võrreldes olemasoleva olukorraga ning kes peab vastutama häiringute tekkimisel võrgustiku tugevdamise eest. Juhul kui selleks on sidemasti omanik, palume tagada, et piirkonna sidemastide omanikud oleksid planeeringu koostamisse kaasatud ning võimalike lisakohustuste tekkimisest teavitatud.	Selgitame, et planeeringu koostamisse on kaasatud kõigi piirkonna sidevõrkude operaatorid, kellel on planeeringu koostamisel võimalik hinnata võimalikku mõju oma sidevõrkude sideteenusele. Senini ei ole ükski operaatoritest esitanud tagasisidet, et oodata oleks sideteenuse häiringuid. Omavalitsusel endal puudub võimalus hinnata sidemastide häiringute võimalikkust, sest vastavat infot omavad vastavat teenust pakuvad ettevõtted.
Arvestades planeerimisseaduses kaasamisele sätestatud nõudeid (§ 112 lg 2 ja 3), palume kohalikul omavalitsusel tagada, et eriplaneeringu koostamisse oleksid kaasatud kõik isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada ja isikud, kes on avaldanud soovi olla eriplaneeringu koostamisse kaasatud. Samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või eriplaneeringu elluviimise vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu.	Teadmiseks võetud
14. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, 30.04.2024 nr 14-3/3285-3	
Esitasite planeerimisseaduse (edaspidi PlanS) § 116 kohaselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile koostöölastamiseks kohaliku omavalitsuse tuuleenergeetika eriplaneeringu (edaspidi eriplaneering) detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) aruande eelnõu. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium pikendas maakasutuspoliitika valdkonnas vastamise tähtaega kuni 02.05.2024. PlanS § 112 lõike 1 kohaselt kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailse lahenduse koostamine viiakse läbi koostöös valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi detailne lahendus käsitleb ja § 112 lõike 2 kohaselt kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisse kaasatakse asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise	

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostöölastamine.
Esitatud koostöölastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
keskkonnamõju või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu elluviimise vastu. PlanS § 116 lõike 1 kohaselt kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu esitatakse koostöölastamiseks PlanS § 112 lõikes 1 nimetatud asutustele ning teavitatakse § 112 lõikes 2 nimetatud asutusi võimalusest esitada kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kohta arvamust. Alates 2023 aasta 1. juulist on Vabariigi Valitsuse seaduse kohaselt Maaeluministeerium ümber korraldatud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiks. Samast kuupäevast on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas maaelu poliitika, maakasutuspoliitika, põllumajanduspoliitika, regionaalpoliitika ja -arengu ning ruumilise planeerimise korraldamine ja maa- ja ruumivaldkonna ülesannete täitmine. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas on alates 1. juulist ka Maa-amet. Sellest lähtuvalt annab Regionaal- ja Põllumajandusministeerium seisukoha kohaliku omavalitsuse eriplaneeringutele ka maareformi seaduse § 31 lõikes 2 sätestatud maa ja Maaameti volitusel olevate maaüksuste osas. Oleme tutvunud edastatud lingil kättesaadavate materjalidega. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium esitab oma seisukohad ja ettepanekud eriplaneeringu kohta riigivara valitseja seisukohast lähtuvalt.	
1) Eriplaneeringu asukoha eelvalik võeti vastu nii Pärnu linnas kui Tori vallas. Detailne lahendus on koostatud ainult Pärnu linnas olevale maa-alale. Detailse lahendusega on hõlmatud järgmised riigi omandis olevad kinnisasjad, mille riigivara valitseja on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ja volitatud asutus Maa-amet: Koplimetsa (katastritunnus 56801:006:0159, sihtotstarve maatulundusmaa, pindala 11,29 ha); Pulli (katastritunnus 56801:005:0137, sihtotstarve maatulundusmaa, pindala 3,99 ha); Vaariku (katastritunnus 56801:005:0139, sihtotstarve maatulundusmaa, pindala 10,00 ha); Alliku (katastritunnus 56801:005:0138, sihtotstarve maatulundusmaa, pindala 10,60 ha).	Teadmiseks võetud
2) PlanS § 111 lõike 1 kohaselt pärast asukoha eelvaliku otsuse vastuvõtmist koostatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu detailne lahendus, millega määratakse kavandatava ehitise ehitusõigus ning lahendatakse muud detailplaneeringuga lahendatavad (PlanS § 126 lõige 1) asjakohased ülesanded. Eriplaneeringu seletuskirja peatüki 3. Planeerimislahendus kohaselt eriplaneeringu detailse lahendusega määratakse: kruntideks jaotamine; krundi ehitusõigus; detailplaneeringu kohustuslike hoonete ja rajatiste toimumiseks vajalike ehitiste, sealhulgas tehnovõrkude ja -rajatiste ning avalikule teele juurdepääsuteede võimaliku asukoha määramine; liikluskorralduse põhimõtete määramine; müra-, vibratsiooni-, saasteriski- ja insolatsioonitingimusi ning muid keskkonnatingimusi tagavate nõuete seadmine; servituutide seadmise vajaduse märkimine. Koplimetsa kinnisasjale on kavandatud krunt Pos 7c (pindala 8681 m²). Krundile Pos 7c jääb üks osa elektrituuliku number 7 tarbeks määratud hoonestusalast. Lisaks jääb hoonestusala veel kruntidele Pos 7a, Pos 7b ja Pos 7/8. Eriplaneeringu seletuskirja peatükis 3.2 Kruntideks jaotamine on märgitud järgmist: Elektruulikute ja alajaamade ehitamiseks on vajalik määrata hoonestusala ja krundi ehitusõigus – kruntideks jaotamine on tehtud mahus, mis on vajalik ehitusõiguse määramiseks. Väljaspool planeeritud krunte (st katastriüksused, millele ei ole planeeritud ehitusõigust ja mis ei ole PlanS kohased planeeritud krundid) saavad olemasolevad katastriüksused säilida olemasolevates piirides või vajadusel võib katastriüksuste	Koplimetsa maaüksusest ei eraldada eraldi krunti, kogu maaüksus haaratakse krundina ning sellele antakse labade ehitamise osas ehitusõigus

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
omavahelisi piire muuta, kuid see ei tohi mõjutada planeeringuga kavandatud tuulepargi elluviimist, opereerimist ja hilisemat lammutamist. Eriplaneeringu joonistel oleva ehitusõiguse tabeli kohaselt on krundi Pos 7c ehitusõigusega määratud: krundi kasutamise sihtotstarbed: Elektrienergia tootmise ja jaotamise ehitise maa 95% ja metsa kasvatamise maa 5%; hoonete puudumine maa-alal; tuuliku suurim lubatud ehitisealune pind: 7050 m²; tuuliku lubatud maksimaalne kõrgus: 290 m. Eriplaneeringu kohaselt elektrituulikuid kavandatakse maaüksustele, mille suhtes planeeringust huvitatud isikul on kasutusõigus. Eriplaneeringu joonistel on hoonestusalal tähistatud elektrituuliku võimalik asukoht koos rootori ulatusega. Hoonestusala on kavandatud suurem, kui joonistel märgitud elektrituuliku rootori (selle külge kinnitatud labade) läbimõõd. Elektrituuliku number 7 asukoht on märgitud Koplimetsa naaberkinnisasjale Kopli (katastritunnus 62401:001:2583), kuid rootori labad ulatuvad Koplimetsa kinnisasjale kavandatud krundile Pos 7c. Krundile Pos 7c kavandatud hoonestusalale on märgitud veel montaažiplatsi väljaulatuva osa ja tuulepargi sisese kaabelliini koridor, mis krundil kattuvad rootori ulatusega. KSH aruande eelnõu peatükis 4.3.1.3 Võimalikud mõjud on märgitud järgmist: Lisaks tuulepargi rajamisega kaasnevale võimalikule mõjule kõrge väärtusega taimekooslustele ja kaitsealuste taimeliikide kasvukohtadele avaldub tuulepargi rajamisel mõju ka metsakooslustele. Tuulepark rajatakse metsaalale ning selle rajamise tagajärjel toimub maakasutuse muutus – toimub metsamaa raadamine. Otsese mõjuala ulatus piirneb sealjuures ehitusaluse pinnaga ning selle vahetu ümbrusega. Raadamist (metsaga kattumisel) ja pinnasetoid teostatakse tuuliku vundamendi alalt ja selle ümbruses ehitustehnika poolt kasutatavalt alalt, uute ühenduste alustelt aladelt ja tuulepargi siseste maakaablite aladelt (maakaablitele kehtib 1 m kaitsevöönd). Raadamist teostatakse juhul kui tuuliku või sellega seotud taristu ala kattub metsamaaga. Metsa raadamist ei ole vajalik teostada kogu tuuliku tiiviku ulatuses, sest tiiviku ulatus jääb kõrgemale kui metsa kõrgus. Koplimetsa kinnisasi (pindala 11,29 ha) on metsamaa kõlvik 11,13 ha ulatuses. Kuna tuuliku labad peavad jääma krundi hoonestusala piiridesse, siis nõustume krundi Pos 7c planeerimisega tingimusel, et krundil Pos 7c kogu tuuliku labade ulatuses ei ole vajalik teostada metsa raadamist. Nõustume, et raadamine toimuks minimaalses ulatuses vajadusel montaažiplatsi ja maakaabelliini tarbeks. Palume raadamist käsitleda ka eriplaneeringu seletuskirjas. Oleme seisukohal, et puudub vajadus Koplimetsa kinnisasja jagamiseks ja sellest tulenevalt katastriüksuse piiride muutmiseks, aga tuuliku labade talumiseks tuleb seada Koplimetsa kinnisasjale servituut. PlanS § 126 lõike 1 punkti 17 kohaselt on detailplaneeringu ülesanne servituutide seadmise vajaduse märkimine. Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 3.6 Servituutide ja sundvalduse vajaduse märkimine ei ole sellise servituudi vajadust märgitud. Palume eriplaneeringu seletuskirjas vastava servituudi seadmise vajadus ära märkida.	
3) Pulli kinnisasjale (pindala 3,99 ha), mis on metsamaa kõlvik 3,96 ha ulatuses on kavandatud tee. Eriplaneeringu seletuskirja peatüki 3.4 Juurdepääsu ja liikluskorralduse põhimõtete määramine kohaselt on kõigi kruntideni planeeritud kuni 10 m laiune tee, kuid esitatud tee asukoht on ligikaudne ja tee täpne asukoht, pöörete raadiused jms tuleb määrata projekteerimisel. KSH aruande eelnõu peatükis 2.4.4 Teed on märgitud, et kõigile tuulikutele tuleb rajada ligipääsuteed, mis võimaldavad tuulikute rajamist (sh tuuliku komponentide transporti) ja hilisemat hooldust. Teid hoitakse töötavate tuuleparkide puhul aastaringelt ligipääsetavatena.	Ptk 3.4 lisatakse Tuulikute juurdepääsuteed tuleb projekteerida vastavalt projekteerimisnormidele ja tee ehitamiseks vajaliku ala ulatuses

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
Rajatavad teed peavad olema piisava kandevõimega ja piisavalt laiad. Tuulepargi teede teekatte laius on tavapäraselt u 5 m ja teekoridori laius u 10 m (tuulikute suurenedes võib vajadus kasvada 15 meetrini). Tee kurvide ja kallete puhul tuleb arvestada eriti suuremõõtmeliste detailide transpordi vajadust. Lisaks on KSH aruande eelnõus märgitud, et teede püsivuse tagamiseks võib olla vajalik teega külgnevate sademevee kraavide kavandamine ning tuulepargi rajamisega lisandub kraave nii uute teede äärde, kui tõenäoliselt ka montaažiplatside ümber. Eriplaneeringu seletuskirja peatüki 3.6 Servituutide ja sundvalduse vajaduse märkimine on märgitud, et eriplaneeringu detailses osas on määratletud võimalik teeservituudi vajadus. Tee servituutide ulatust täpsustatakse ehitusprojekti koostamise käigus. Maaüksused millele on planeeringulahenduse elluviimiseks vajalik teeservituudi seadmine on esitatud tabel 1. Tabelis 1 on võimaliku juurdepääsuservituudi vajadusega maaüksusena märgitud Pulli kinnisasi. Palume lisada eriplaneeringu seletuskirja, et tuulikute juurdepääsuteed tuleb projekteerida vastavalt projekteerimismõnede ja tee ehitamiseks vajaliku ala ulatuses kooskõlastatakse projekt maa valdajaga.	kooskõlastatakse projekt maa valdajaga
4) KSH aruande eelnõus on teid ja montaažiplatse käsitletud eraldi. Eriplaneeringu joonistel on nende kohta kasutatud ühte leppemärki. KSH aruande eelnõu peatükis 2.4.3 Montaažiplatsid on märgitud, et iga tuuliku püstitamiseks rajatakse vähemalt ehituse perioodiks nn montaažiplats/kraanaplat, millele saab püstitada tuuliku ehituse perioodiks kraana ning muu vajaliku tehnika. Samuti hoiustada tuuliku detaile püstitamise eelselt. Igal tuuliku tootjal on vastavalt tuuliku mudelile välja töötatud montaažiplatside standardlahendused, mida vajadusel lähtuvalt asukoha eripäradest modifitseeritakse. Montaažiplats rajatakse vahetult tuuliku kõrvale võimaldamaks kraanal tuuliku komponente paika tõsta. Plats peab olema tasane ja piisava kandevõimega. Tuuleparkides montaažiplatsi peale ehitustööde lõppu üldjuhul ei likvideerita, sest seda võib olla vaja kasutada ka tuuliku hooldustöödeks. Eriplaneeringu seletuskirjas ei ole montaažiplatse käsitletud. Kui tegemist ei ole likvideeritava ehitisega, siis tuleb eriplaneeringu seletuskirja peatükis 3.6 Servituutide ja sundvalduse vajaduse märkimine määratleda nende jaoks võimalik servituudi vajadus ning servituudi vajadusega maaüksusena märkida Koplimesa kinnisasi. Palume eriplaneeringu seletuskirjas montaažiplatse käsitleda.	KSH aruande vastavat osa täpsustati. Tänapäevastes tuuleparkides kavandatakse montaažiplatsid tavapäraselt osana teest ehk tuuliku ligipääsutee ja kraanaplatid kattuvad. Servituutide peatükki seletuskirjas korrigeeritakse esitatud põhimõtte kohaselt
5) Koplimesa ja Pulli kinnisasjale on kavandatud tuulepargi sisese maakaabelliini koridor. Eriplaneeringu seletuskirja peatüki 3.5.1 Elektri- ja sideliinid on märgitud, et tuulepargi jaoks vajalikud maa-alused elektri- ja sideliinid jagunevad lähtuvalt nende kasutusviisist kaheks: tuulepargisisesed kaabelliinid ja tuuleparki põhivõrguga ühendavad kaabelliinid. Tuuleparki põhivõrguga ühendavate kaabelliinide osas antakse lahendus üldisemas täpsusastmes, liinide asukohtasid ja tingimusi ehitamiseks ei kehtestata, liinide ehitamiseks määratakse hiljem projekteerimistingimused. Eriplaneeringu seletuskirja peatükis 3.5.1.1 Tuulepargisisesed kaabelliinid on märgitud, et tuulepargisisesed kaabelliinide ehitamiseks on määratud planeeritud teede ja montaažiplatside servast 20 m laiune tuulepargi sisese maakaabelliini koridor, erandiks on looduskaitsealadest tingimustest tulenevad kohad, kus on ala vajadusel vähendatud. Kaabelliinid tuleb projekteerida vastavalt projekteerimismõnede ja parimale teadmisele. Kaabli täpne kaugus teest ning teega ristumise lahendamise meetod lepatakse kokku tee valdajaga projekteerimise käigus. Kaabelliinide ehitamiseks vajaliku ala ulatuses kooskõlastatakse projekt maa valdajaga. Eriplaneeringu seletuskirja peatükis 3.6 Servituutide ja sundvalduse vajaduse märkimine on märgitud, et eriplaneeringu detailse osa põhijoonisele on kantud tuulepargi sisese	Servituutide peatükki seletuskirjas korrigeeritakse esitatud põhimõtte kohaselt

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
 Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
kaabelliinide koridorid ning sellest tulenevad võimalikud servituutide vajadused on esitatud tabel 2. Tabelis 2 on tuulepargi siseste võimalike kaabelühenduste servituudi vajadusega maaüksusena märgitud Pulli kinnisasi. Kuna tuulepargi sisese maakaabelliini koridor on kantud ka Koplimesa kinnisasjale (krunt Pos 7c), siis palume Tabelis 2 tuulepargi siseste võimalike kaabelühenduste servituudi vajadusega maaüksusena märkida ka Koplimesa kinnisasi.	
6) Eriplaneeringu seletuskirja peatükis 3.5.1.2 Tuuleparki põhivõrguga ühendavad kaabelliinid on märgitud, et tuuleparki põhivõrguga ühendavate kaabelliinide osas näidatakse joonisel (skeem 3) võimalikud lahendusvariandid, millele võib projekteerimisfaasis lisanduda veel alternatiive. Liinide asukohtasid ja tingimusi ehitamiseks ei kehtestata ning see võimaldab liinide ehitamiseks anda hiljem projekteerimistingimused. Täpne liitumispunkt selgub ja sellest lähtuv liini asukohta valik tehakse projekteerimisel peale liitumistingimuste määramist põhivõrgu valdaja poolt. Võimalik tuulepargi põhivõrguga ühendav maakaabelliin on näidatud Vaariku (katastritunnus 56801:005:0139) ja Alliku (katastritunnus 56801:005:0138) kinnisasjadel. Palume lisada eriplaneeringu seletuskirja, et põhivõrguga ühendava maakaabelliini ehitamiseks vajaliku ala ulatuses kooskõlastatakse projekt maa valdajaga.	Ptk 3.5 lisatakse kõigi elektri- ja sideliinide projekteerimise tingimuseks Liini ehitamiseks vajaliku ala ulatuses kooskõlastatakse projekt maa valdajaga
Juhime tähelepanu sellele, et käesolev kiri ei oma puutumust Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ruumilise planeerimise korraldamise valdkonnaga.	
15. Riigimetsa Majandamise Keskus, 02.05.2024 nr 1-55/2024/9	
Edastasite Riigimetsa Majandamise Keskusele (edaspidi RMK) kooskõlastamiseks Pärnu linna ja Tori valla eriplaneeringu (nn Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringuga) detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu vastavalt planeerimisseadusele § 116.	-
Eriplaneeringuga ei kavandata tuulikute positsioone RMK hallavale maale. Tuulepargi alale kavandatud mitmed ligipääsud on seotud RMK hallatava maaga ning seega on vaja kõik servituudid (teed, liinid, õhuservituudid jm) RMK-ga eraldi kokku leppida. Maakaabli paigaldamise tingimuste juures on oluline paigaldada need teede serva ja sellisele sügavusele maa sisse, et edaspidi oleks võimalik kaabli paiknemise kohas metsamaterjali ladustamine. Täpsed tingimused sätestatakse projekteerimistingimustega. Tuulikute labade ulatumisel RMK hallatava maa kohale sätestame tingimused samuti projekteerimistingimustes.	Planeeringu seletuskirja lisatakse: Ptk 3.5 kõigi elektri- ja sideliinide projekteerimise tingimuseks Liini ehitamiseks vajaliku ala ulatuses kooskõlastatakse projekt maa valdajaga. RMK-le kuuluvate maade puhul tuleb projekteerimise käigus kokku leppida tehnilised parameetrid, et edaspidi oleks võimalik tee piirkonnas metsamaterjali ladustamine, metsa kuivendamine jms ja Ptk 3.4 Tuulikute juurdepääsuteed tuleb projekteerida vastavalt

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
	projekteerimisnormidele ja tee ehitamiseks vajaliku ala ulatuses kooskõlastatakse projekt maa valdajaga. RMK-le kuuluvate maade puhul tuleb projekteerimise käigus kokku leppida tehnilised parameetrid, et edaspidi oleks võimalik kaabli paiknemise kohas metsamaterjali ladustamine, metsa kuivendamine jms
Planeeringu seletuskirja palume lisada ka raadamist puudutav osa. Raadamine saab toimuda eriplaneeringus näidatud alal minimaalses mahus montaažiplatsi, vajadusel maakaabelliini ja teelõikude rajamise tarbeks. Palume leida lahendusi ja tagada, et noorendikud ei saaks kahjustada ega peaks neid raadama.	Ptk 3.9.1 lisatakse järgnev lõik. Raadamine saab toimuda planeeringus planeeritud ehitise ehitamiseks vajalikul (elektrituuliku, alajaama, montaažiplatsi, maakaabelliini, teede, kraavide, tiikide jms) alal minimaalses mahus. Eelistada lahendusi kus noorendikud ei saaks kahjustada ega peaks neid raadama
16. Paikre OÜ, e-kiri 16.04.2024	
Paikrel vastuväiteid ei ole. Küll aga teeme ettepaneku elektrienergia toite ja side ühenduse osas. Tekstist jääb arusaamatuks, kas ühendus on planeeritud Seljametsa poolt või põhjast Tori poolt või mõlemast. Juhul, kui on küsimus lähenemise nurga kohta, siis kindlasti toetame, et toide ja side kaabel saaks maaühendusena Põlendmaa/Seljametsa poolt. Ei ole realiseerunud selles regioonis „optika püsiühendus hajaasustusse“ projekt. Põlendmaal puudub suuremaid võimsusi kannatav elektrikaabeldus (projekti raames tuleb teha nagunii), kuid samuti puudub ja väga vajalik on optika elanike ja ettevõtete jaoks, mis oleks mõistlik antud tööde käigus teostada.	Teadmiseks võetud. Lõplikus versioonis on ühendus planeeritud Põlendmaa/Seljametsa poolt.
17. Keskkonnaamet, 05.07.2024 nr 6-5/24/5457-4	
...Keskkonnaamet on kooskõlastamiseks esitatud muudetud materjalid läbi vaadanud ja jääb oma seisukoha juurde, et Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu detailse lahenduse kehtestamisega võib kaasneda negatiivne mõju kassikaku elupaigale ning selle kaitseks	Planeeringulahendusega liigutakse edasi osaliselt loobudes

Pärnu-Tori eriplaneering. Planeeringu detailse lahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande kooskõlastamine.
Esitatud kooskõlastused/arvamused ning omavalitsuse/eksperdi seisukoht, 14.09.2024

Esitatud arvamus	Seisukoht
projekteeritavale Kildemaa kassikaku püsielupaigale. Tunnustame ettepanekuid võimalikku mõju leevendada, kuid arvestades liigi seisundit ja ka Keskkonnaameti 18.04.2024 korraldusega nr 1-13/24/211 kinnitatud kassikaku kaitse tegevuskava, ei ole välja töötatud leevendavad meetmed negatiivse mõju puudumise tagamiseks piisavad. Osaliselt kattuvad meetmed eelmärgitud kassikaku kaitse tegevuskava tegevustega ning ei anna seega lisandväärtust liigi kaitsel. Samas mõõname, et taastuvenergeetika arendamine on oluline ja väldib pikas perspektiivis keskkonna suureskaalalist kahjustamist võrreldes fossiilsete energiaallikate kasutamisega. Kuna kassikakk on Eestis äärmiselt ohustatud liik, oleme seisukohal, et praegused meetmed Kassikaku (Bubo bubo) kaitse tegevuskava võimaliku häiringu vältimiseks ei ole piisavad tuulikute asukohtades positsioonidel 9 ja 11, mistõttu saame Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu detailse lahenduse kooskõlastada osaliselt (st kooskõlastame tuulikute asukohad positsioonidel 1-8, 10 ja 12), mis arvestab nii taastuvenergeetika kui ka liigikaitse huve. ...	positsioonidest 9 ja 11. Planeeringulahendusest loobuti aladel millele läheduses paiknevatel aladel on vajalik kassikaku asutuse osas läbi viia täiendavad uuringud. Kui uuringute tulemused tulevikus võimaldavad ilma olulise mõjuta tuulikupositsioonide kavandamist, siis on võimalik edasi menetleda lahendust ka positsioonide 9 ja 11 osas.
18. Transpordiamet, 19.07.2024 nr 7.2-2/24/4723-4	
Võttes aluseks ehitusseadustiku (EhS), lennundusseaduse (LennS) ja planeerimisseaduse (PlanS) kooskõlastame planeeringu ning keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) teise etapi aruande.	KOOSKÕLASTATUD
19. Keskkonnaamet, 12.09.2024 nr 6-5/24/5457-6	
Keskkonnaamet on 05.07.2024 kirjaga nr 6-5/24/5457-4 kooskõlastanud Põlendmaa tuulepargi eriplaneeringu detailse lahenduse osaliselt (tuulikute asukohad positsioonidel 1-8, 10 ja 12). Positsioonidel 9 ja 11 paiknevate tuulikute edasiseks kavandamiseks pakkus Keskkonnaamet välja tuulikute asukohtade ümbertõstmise või nende kavandamise ajatamise selliselt, et enne edasiste otsuste vastuvõtmist oleks lõplikult selge, kas kassikakk jätkuvalt asustab (või ei asusta) piirkonda ning uuringutega (kui liik alal siiski esineb) oleks lõplikult tõendatud olulise mõju puudumine. Kolmandat korda kooskõlastamiseks saadetud eriplaneeringu detailses lahenduses on ära jäetud tuulikud positsioonidel 9 ja 11 ning kahe tuuliku jaoks leitud uued asukohad - positsioonid 13 ja 14. Keskkonnaamet kooskõlastab Pärnu linna ja Tori valla kohaliku omavalitsuse tuuleenergeetika eriplaneeringu detailse lahenduse Pärnu linnas ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande.	KOOSKÕLASTATUD